

POROČILO O ČLOVEKOVIH PRAVICAH ZA LETO 2020 ZA SLOVENIJO

POVZETEK

Slovenija je parlamentarna demokracija in ustavna republika. Oblast je razdeljena med neposredno izvoljenim predsednikom (voditelj države), premierjem (predsednik vlade) in dvodomnim parlamentom, sestavljenim iz Državnega zbora (spodnji dom) in Državnega sveta (zgornji dom). Junija 2018 so v državi potekale parlamentarne volitve. Po mnenju opazovalcev so bile volitve svobodne in poštene.

Nacionalna policija ohranja notranjo varnost. Vojska je odgovorna za zunanjo varnost, vendar ima tudi nekaj notranjih varnostnih pristojnosti. Policija poroča Ministrstvu za notranje zadeve, vojska pa poroča Ministrstvu za obrambo. Civilni organi so vzdrževali učinkovit nadzor nad varnostnimi silami. Pripadniki varnostnih sil so zagrešili maloštevilna kazniva dejanja zlorabe ali pa teh niso zagrešili.

Pomembne težave na področju človekovih pravic so vključevale: grožnje nevladnih akterjev z nasiljem nad novinarji ter inkriminacijo obrekovanja in sramotenja.

Izvršilna oblast je sprejela ukrepe za preiskovanje, pregon in kaznovanje uradnih oseb, ki so zagrešile kazniva dejanja zlorabe, tako v varnostnih službah kot drugod v vladi, v obravnavanem letu pa ni bilo primerov nekaznovanosti v zvezi z varnostnimi silami.

1. poglavje Spoštovanje osebne integritete, kar med drugim ne vključuje:

a. samovoljnega odvzema življenja in drugih nezakonitih ali politično motiviranih pobojev

Poročil o samovoljnih oziroma nezakonitih odvzemih življenja, ki bi jih zagrešila izvršilna oblast ali njeni predstavniki, ni bilo.

b. izginotja

V obravnavanem letu ni bilo poročil o izginotjih zaradi vladnih organov ali v njihovem imenu.

c. mučenja in drugega krutega, nečloveškega ali poniževalnega ravnanja oziroma kaznovanja

Ustava in zakon prepovedujeta take prakse; poročil o tem, da bi jih vladni uradniki uporabljali, ni bilo.

Varuh človekovih pravic je skupaj s predstavniki nevladnih organizacij opravil številne nenapovedane obiske zaporov in policijskih postaj. V večini primerov so opazovalci izpostavili vidno zmanjšanje števila pritožb zaradi čezmerne uporabe sile v primerjavi s poročili iz preteklih let.

Razmere v zaporih in prostorih za pridržanje

Fizične razmere so bile po poročanju varuha človekovih pravic načeloma sprejemljive. Bilo je nekaj poročil o nasilju nad zaporniki in med njimi ter o prezasedenosti v nekaterih zaporih. Po navedbah lokalnih nevladnih organizacij so bili azilni dom, ki deluje pod okriljem vlade, ter drugi objekti za nastanitev prosilcev za azil pogosto prezasedeni. Znatno povečanje števila priseljenskih pripornikov je skupaj s pomanjkanjem osebja za obravnavo pripornikov in jezikovnega ter kulturnega usposabljanja težavo s prezasedenostjo še poslabšalo.

Fizične razmere: Po poročanju lokalnih nevladnih organizacij je prezasedenost v zaporih še vedno predstavljala težavo.

Varuh človekovih pravic je opozoril, da so bile zapornice v edinem zavodu za prestajanje kazni zavora za ženske v državi, v zaporu na Igu, diskriminirane v primerjavi z zaporniki v zaporu na Dobu, ki je največji zavod za prestajanje kazni v državi z najvišjimi standardi. Varuh človekovih pravic je ugotovil, da zapornice v zaporu na Igu niso imele enakih možnosti glede uporabe telefonskih klicev, elektronske komunikacije in rekreacije, pa tudi da nobena zapornica v državi nikoli ni imela možnosti nočnega obiska ali intimnih stikov, ki so na voljo zapornikom na Dobu.

Upravni organ: Organi oblasti so preiskali obtožbe glede težavnih razmer in zabeležili izsledke na javno dostopen način.

Neodvisno spremljanje: Izvršilna oblast je lokalnim in mednarodnim skupinam za človekove pravice, medijem in drugim neodvisnim mednarodnim organom, kot sta Mednarodni odbor Rdečega križa in Evropski odbor za preprečevanje mučenja in nehumanega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja, dovolila neodvisno spremljanje razmer v zaporih. Varuh človekovih pravic je skupaj s številnimi skupinami za človekove pravice in drugimi nevladnimi organizacijami obiskal vse zapore. Izvršilna oblast je imenovanim nevladnim organizacijam dovolila spremljanje ravnanja z zaporniki.

d. samovoljnega odvzema prostosti ali pridržanja

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za
leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za
demokracijo, človekove pravice in delo

Ustava in zakon prepovedujeta samovoljni odvzem prostosti in samovoljno pridržanje ter vsakomur zagotavljata pravico do prerekanja zakonitosti svojega pridržanja na sodišču, izvršilna oblast pa je tovrstne zahteve večinoma upoštevala.

Postopki odvzema prostosti in ravnanje s pridržanimi osebami

Policija je odvzeme prostosti v glavnem opravljala s sodnimi nalogi, ki sta jih izdala bodisi državni tožilec bodisi sodnik. Organi lahko osumljence pridržijo za največ 48 ur, potem pa mora biti zoper njih vložena obtožnica. Zakon določa, da morajo organi osumljence takoj po odvzemu prostosti seznaniti z njihovimi pravicami, pridržane osebe pa morajo v šestih urah (ali treh urah v primeru prekrška) seznaniti z razlogi za odvzem prostosti. Osumljenci morajo imeti takojšen dostop do sodnika, ki presodi, ali so upravičeni do izpustitve na podlagi varščine ali pa morajo ostati zaprti do sojenja. Organi so obdolžence največkrat izpustili proti plačilu varščine, razen v najhujših kazenskih zadevah. Zakon določa takojšen stik z družinskimi člani in pridržanje v okviru hišnega pripora.

Po odvzemu prostosti imajo pridržane osebe pravico do zagovornika po svoji izbiri in pravico do posveta z njim v času zaslišanja, izvršilna oblast pa je ti pravici varovala. Čeprav imajo obtoženci brez sredstev pravico do odvetnika na državne stroške, pa formalni sistem za tovrstno pravno svetovanje ni bil vzpostavljen. Osebe brez sredstev so dobile brezplačnega zagovornika iz nevladne organizacije Pravno-informacijskega centra (PIC) in brezplačno državno pravno pomoč. Evropski odbor za preprečevanje mučenja in nehumanega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja je v svojem poročilu za leto 2017 izrazil skrb, da osebe, ki niso mogle plačati odvetnika, praviloma niso mogle izkoristiti pravice do dostopa do odvetnika že od začetka svojega pridržanja. V poročilu je bilo ugotovljeno, da „so bili odvetniki po uradni dolžnosti imenovani le, če se je takšno imenovanje štelo, da je ‚v interesu pravičnosti‘, če pa so že bili imenovani, so se s pridržanimi osebami sestali šele po zaslišanju policije, zelo na kratko pred sodno obravnavo“. Take prakse so se običajno uporabljale pri osebah, ki so storile prekrške, obtoženci brez sredstev, ki so bili ovadeni zaradi hudih kaznivih dejanj, pa so načeloma imeli dostop do odvetnika v celotnem pravnem postopku na javne stroške.

e. odrekanja pravice do poštenega javnega sodnega postopka

Ustava in zakon zagotavljata neodvisno sodstvo, izvršilna oblast pa je neodvisnost sodstva in nepristranskost večinoma spoštovala.

Sodni postopki

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za
leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za
demokracijo, človekove pravice in delo

Ustava in zakon zagotavljata pravico do poštenega javnega sojenja, neodvisno sodstvo pa je to pravico v glavnem spoštovalo. Obtoženci imajo pravico do domneve nedolžnosti, da so nemudoma in podrobno seznanjeni z obtožbami, do poštenega in javnega sojenja v razumnem roku, do prisostvovanja na obravnavi in do komuniciranja z odvetnikom po svoji izbiri ali do odvetnika na državne stroške, če so brez sredstev. Obtoženci imajo na voljo ustrezen čas in možnosti za pripravo obrambe, pravico do po potrebi brezplačnega tolmačenja od trenutka obtožbe in v času vseh pritožb, pravico do soočenja z obremenilnimi pričami in do predstavitve prič obrambe in predložitve dokazov, ne da bi bili prisiljeni pričati ali priznati krivdo, in do pritožbe. Zakon predvideva tudi varstvo pred samoobtožbo. Te pravice zajemajo vse obtožence.

Po poročanju nevladnih organizacij in zagovorniških skupin je bil pravosodni sistem preobremenjen in mu je primanjkovalo upravne podpore, zato je prihajalo do občasnih zamud v pravosodnih postopkih.

Politični zaporniki in osebe, pridržane iz političnih razlogov

Poročil o osebah, ki so zaprte ali pridržane iz političnih razlogov, ni bilo.

Civilni sodni postopki in pravna sredstva

Ustava in zakon zagotavljata neodvisno in nepristransko sodstvo v civilnih zadevah, vključno z odškodninami v zvezi s človekovimi pravicami oziroma odpravo kršitev. Posamezniki se lahko pritožijo na sodbo sodišča o domnevni kršitvi Evropske konvencije o človekovih pravicah s strani vlade na Evropskem sodišču za človekove pravice, potem ko so izčrpali vsa sredstva pritožbe na domačih sodiščih.

Vračanje premoženja

Zakon dovoljuje vsem osebam, ki so bile nekoč državljani nekdanje Jugoslavije ali zavezniških narodov, da pridobijo nazaj premoženje, ki so ga zaplenile fašistične ali nacistične okupacijske sile. Zadeve, ki vključujejo premoženje, zaplenjeno po letih 1945 in 1946, so v skladu z Zakonom o kazenskem postopku predmet postopkov vračanja premoženja. Zadeve, ki vključujejo podržavljeno premoženje, so v skladu z Zakonom o denacionalizaciji iz leta 1991 predmet postopkov vračanja premoženja. Zakon o denacionalizaciji zahteva, da so bili vlagatelji v času zasega premoženja državljani

Jugoslavije, in z nekaterimi izjemami izključuje premoženje, zaplenjeno pred letom 1945. Nekatere zadeve, ki vključujejo vračanje premoženja, odvzeto v obdobju komunizma (zlasti med letoma 1946 in 1958), so ostale nerešene.

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za
leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za
demokracijo, človekove pravice in delo

Čeprav lahko dediči žrtev holokavsta prek teh zakonov in mehanizmov zahtevajo vračilo zaplenjenega premoženja, pa po poročanjih nevladnih organizacij ter zagovorniških skupin izvršilna oblast ni beležila pomembnega napredka pri reševanju zahtevkov iz obdobja holokavsta. To vključuje tako nekdanje državljane, ki so se morali odreči jugoslovanskemu državljanstvu, kar je bilo pogoj za izselitev iz Jugoslavije, kot tudi preživele v holokavstu in njihove dediče, ki se niso vrnili in nikoli niso imeli jugoslovanskega državljanstva. Svetovna organizacija za vračilo judovskega premoženja (WJRO) se je pogajala z vlado glede preživelih v holokavstu in njihovih dedičev, ki po slovenski zakonodaji niso bili upravičeni vložiti zahtevkov.

Nekateri preživele v holokavstu in njihovi sorodniki so skupaj s slovenskimi deportiranci premoženje, zaplenjeno pred letom 1945, zahtevali nazaj prek zakonodaje o vračanju premoženja, zaplenjenega med letoma 1945 in 1946. Večina zahtevkov iz obdobja holokavsta je opredeljenih kot premoženje brez dedičev, za katerega v zakonodaji za vračilo ali nadomestilo zaplenjenega premoženja ni nobene določbe. Leta 2018 sta Svetovna organizacija za vračanje judovskega premoženja in Ministrstvo za pravosodje sklenila dogovor o začetku skupnega raziskovalnega projekta za vzpostavitev čim podrobnejše zgodovinske evidence nekdanjega judovskega premoženja brez dedičev. Raziskovalne skupine so projekt začele leta 2018. Raziskovalci Ministrstva za pravosodje so svoje raziskave zaključili oktobra 2019, poročilo Svetovne organizacije za vračanje judovskega premoženja pa je bilo ob koncu leta v postopku pregleda. Ministrstvo je po zaključku študije soglašalo z enoletnim časovnim okvirom za oceno vrednosti premoženja brez dedičev.

Nekatera preostala nejudovska zaplenjena posestva so bila na videz nepovrnljiva, saj so bile stranke, ki so bivale na zemljiščih, politično vplivne in so spodnesle poskuse za doseg poravnave. Tako so se denimo od leta 1993 s tesnimi vezmi med lokalno upravno enoto in podjetjem Radenska d.d., glavnim proizvajalcem mineralne vode, spodbijali odškodninski zahtevki tuje družine do Zdravilišča Radenci, katerega poslopje se nahaja na zemljišču družinskih prednikov. Čeprav je Vrhovno sodišče zavrnilo zahtevek družine, so se stranke v sporu pritožile na Ustavno sodišče, ki je zadevo vrnilo nižjestopenjskim sodiščem v ponovno odločanje, kjer je zadeva ostala nerešena do odločitve.

Poročilo Ministrstva za zunanje zadeve Združenih držav Amerike

Kongresu na podlagi Zakona o zagotavljanju pravice danes preživelim, ki niso prejeli odškodnine (JUST), javno objavljeno 29. julija, je na voljo na spletišču ministrstva: <https://www.state.gov/reports/just-act-report-to-congress/>.

f. samovoljnega vmešavanje v zasebno življenje, družino, stanovanje ali dopisovanje

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

Ustava in zakon prepovedujeta take prakse; poročil o tem, da izvršilna oblast tovrstnih prepovedi ne bi spoštovala, ni bilo.

2. poglavje Spoštovanje državljanskih svoboščin, ki zajema:

a. svobodo govora in tiska

Ustava in zakon zagotavljata svobodo govora in tiska, izvršilna oblast pa je te pravice večinoma spoštovala. Neodvisni tisk, učinkovito sodstvo in delujoč demokratični politični sistem spodbujajo svobodo govora in tiska.

Svoboda govora: Zakon prepoveduje spodbujanje k sovraštvu, nasilju in nestrpnosti na podlagi narodnosti, rase, veroizpovedi, spola, barve kože, socialnega statusa, političnega ali drugega prepričanja, spolne usmerjenosti in invalidnosti na način, ki bi lahko ogrozil ali motil javni red, in običajno za pregon takega spodbujanja zahteva, da pride do nasilja. Kazenski zakonik prav tako prepoveduje izražanje zamisli rasne superiornosti in zanikanje holokavsta.

Dne 11. maja je policija uvedla preiskavo zoper protestnike zaradi njihove udeležbe na rednih protivladnih protestih, na katerih so nekateri vihteli transparente s sloganom „Smrt janšizmu“, povezanim s predsednikom vlade Janezom Janšo. Predsednik vlade je trdil, da je slogan grožnja s smrtjo, ki lahko preraste v fizično nasilje. Državno tožilstvo obtožnice ni vložilo in 20. maja odločilo, da je treba besedo „smrt“ v sloganu razumeti metaforično in kot poziv k prenehanju Janševe politike.

Svoboda tiska in medijev, vključno s spletnimi mediji:

Neodvisni mediji so bili dejavni in so neovirano izražali raznovrstna stališča. Kljub temu so novinarske organizacije poročale o čedalje pogostejših primerih spletnega sovražnega govora in groženj zoper novinarje, ki jih spodbuja sovraštvo uradnikov. Mednarodni inštitut za tisk je izpostavil vrsto tviterskih napadov na novinarje, „kar je spodbudilo naraščanje digitalnega nadlegovanja, ki ga spodbujajo spletni troli, in prispevalo k vedno bolj sovražnemu ozračju za raziskovalno novinarstvo.“

Dne 15. marca je vladni krizni štab za COVID-19 ponovno objavil tweet z žaljivo trditvijo o raziskovalnem novinarju Blažu Zgagi, da ima „covid Marx Lenin virus“, po tem, ko je Zgaga vložil zahtevek za dostop do informacij o tem, kako

vlada obvladuje pandemijo COVID-19. Po tem tvitu so provladni mediji in uporabniki družbenih medijev podlo in besedno

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

napadli Zgago, češ da je „sovražnik države“. Zgaga je prejel tudi spletne grožnje s smrtjo. Številne mednarodne organizacije, vključno s Svetom Evrope in Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi, pa tudi skupine za svobodo tiska so grožnje zoper novinarje obsodile, evropska komisarka za vrednote in preglednost Věra Jourová pa je v zvezi z razmerami na področju svobode medijev stopila v stik z državnimi organi. V odgovoru Svetu Evrope je vlada obsodila primer domnevnega nadlegovanja novinarja, a navedla, da ni prepričljivih dokazov o tem, kaj je povzročilo nadlegovanje.

Evropska komisija je v svojem septembrskem poročilu o stanju pravne države v Sloveniji poročala, da so deležniki izrazili zaskrbljenost zaradi morebitnih politično motiviranih sprememb financiranja nacionalne javne radiotelevizijske hiše in vodenja nacionalne tiskovne agencije.

Prav tako so varuhi medijske svobode izrazili zaskrbljenost glede vladnih potez izvajanja pritiska na javno radiotelevizijsko hišo RTV Slovenija s spremembami v njenih vodstvenih organih, zlasti po tem, ko so vladni uradniki izrazili kritike, da RTV Slovenija ne poroča ugodno o vladi. Eden prvih ukrepov nove vlade je bila zamenjava nekaterih članov nadzornega sveta RTV Slovenija z namenom zagotavljanja njegove finančne neodvisnosti, kar pri zamenjavi vlade ni neobičajno. Čeprav poteza ni bila nič novega, se je eden od članov nadzornega sveta pritožil ter opozoril, da se njihovi mandati še niso iztekli. Čeprav se je o zadevi še vedno odločalo, pa je mandatno-volilna komisija državnega zbora poskus zamenjave drugih članov nadzornega sveta 21. maja onemogočila. Vlada je imenovala tudi nekatere nove člane programskega sveta RTV Slovenija, ki nadzoruje njegovo uredniško politiko in izvoli njegovega generalnega direktorja.

Dne 20. marca je predsednik vlade Janša RTV Slovenija na Tviterju obtožil razširjanja laži o domnevni odločitvi vlade glede zvišanja plač ministrov in državnih sekretarjev ter dodal: „Očitno vas je preveč in ste predobro plačani“. Društvo novinarjev Slovenije je izrazilo zaskrbljenost glede izjave predsednika vlade ter poudarilo, da jo je treba razumeti kot grožnjo zaposlenim na RTV Slovenija pred morebitno izgubo zaposlitve, če ne bodo poročali tako, kot ustreza trenutni oblasti. Generalni direktor RTV Slovenija Igor Kadunc je dejal, da izjava škoduje medijski svobodi, njen cilj pa je podreditev osrednjih medijev eni politični opciji.

RTV Slovenija se je pritožili zaradi čedalje večjega števila

žaljivih tvitov in verbalnih napadov politikov, uperjenih proti instituciji in njenim novinarjev, take napade pa je označila kot

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

napad na demokracijo. Po teh verbalnih napadih so bili novinarji RTV Slovenija tarča več fizičnih napadov nevladnih akterjev.

Po ocenah Mednarodnega inštituta za tisk je „[l]e malo evropskih držav [...] doživelo tako hiter upad svobode medijev po prihodu nove vlade na oblast“, kar je povzročilo „zaskrbljujoč upad svobode medijev v zelo kratkem času v državi, ki je prej veljala za relativno varno zatočišče neodvisnega novinarstva, ter prinaša nadaljnja svarila o poslabšanju svobode medijev v Srednji Evropi“.

V odziv na obtožbe glede izvajanja pritiska na medije v državi je vlada poskušala svoje kritike tiska upravičiti z navedbo dodatnega konteksta v pismu z dne 7. aprila, naslovljenem na Svet Evrope, v katerem je navedla, da so razmere rezultat medijev v državi, ki „izvirajo iz nekdanjega komunističnega režima“ in da je utrjevanje lastništva medijev v rokah krogov blizu levici.

Novinarji in predstavniki medijev so izjavili, da obstoječa medijska zakonodaja ne načinja problema čezmerne koncentracije lastništva v medijih, kar bi lahko omejilo raznolikost izraženih stališč. Dne 23. julija je Evropska komisija v svojem poročilu o stanju pravne države v Sloveniji izrazila zaskrbljenost zaradi preglednosti lastništva medijev. Zlasti v primeru več kaskadnih lastnikov je v skladu z veljavno zakonodajo težko ugotoviti, kdo na koncu nadzoruje sprejemanje uredniških odločitev.

Evropska komisija je poročala tudi o visoki stopnji političnega vpliva na nekatere medijske družbe, ki lahko pronica do tiskanih medijev in radiodifuznih hiš na regionalni in lokalni ravni. Prebivalci večino medijev v državi dojemajo kot nekoliko pristranske, pri čemer na desnici trdijo, da pretežno levo usmerjeno medijsko okolje preprečuje široko izražanje celotnega spektra političnih stališč.

Zaskrbljenost skupin raziskovalnih novinarjev zaradi domnevnega financiranja nekaterih slovenskih medijskih hiš iz virov, povezanih z vladajočo madžarsko stranko Fidesz, se je povečala 30. septembra, ko je družba Telekom Slovenije prodala Planet TV madžarski medijski družbi TV2 media, ki je v lasti Józsefa Vide, ki naj bi bil povezan s poslovno mrežo Fidesza. V zvezi z dvema slovenskima medijskima hišama, povezanima s Slovensko demokrasko stranko, to sta tedenski časnik *Demokracija* ter spletni portal in televizijski program NovaTV,

že dalj časa krožijo govorice, da naj bi prejeli finančna sredstva od zaveznikov Fidesza.

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

Za tisk, radio in televizijo veljajo podobno kot za spletne časopise in dnevnikarje ter založnike knjig zakoni, ki prepovedujejo sovražni govor, obrekovanje in sramotenje.

Nasilje in nadlegovanje: Novinarji RTV Slovenija so poročali o številnih fizičnih napadih. Dne 31. marca je neznan storilec na ulici grozil televizijski ekipi RTV Slovenija, ki je poročala iz ljubljanske prestolnice. Sprva je napadalec odšel, nato pa se vrnil k službenemu vozilu ekipe in poškodoval pnevmatike.

Take primere so ostro obsodili višji uradniki in stranke v državi, vključno s predsednikom vlade Janšo, ki je tvitnil: „Obsojamo vsako ulično nasilje nad novinarji ali komerkoli, prav tako pozivanje k tem dejanjem.“

Dne 1. junija je Eugeniya Carl, novinarka RTV Slovenija, prejela ovojnico, naslovljeno nanjo, ki je vsebovala sporočilo v rokopisu z žaljivo vsebino in sumljiv bel prah, za katerega je dejala, da povzroča draženje in zaradi katerega je imela vneto grlo.

Do fizičnih napadov nevladnih akterjev na novinarje je prišlo zlasti med protesti. Na primer, dne 5. novembra je neznan napadalec fotografa Boruta Živulovića očitno namerno udaril v glavo, saj so novinarji poročali o nasilnih spopadih s policijskimi enotami za obvladovanje izgrediv med protesti v Ljubljani. Skupine, ki se zavzemajo za svobodo tiska, so napad ostro obsodile. Policijska preiskava še poteka. Številne druge medijske hiše so prav tako poročale, da se je njihove ekipe med protestom ustraševalo, odrivalo in oviralo.

Med protivladnim shodom v Ljubljani 16. oktobra se je protestnik, rapper Zlatan Čordić-Zlatko, približal snemalcu provladne radiodifuzne hiše Nova24, mu iztrgal kamero in zahteval, naj izbriše posnetek. Po posredovanju policije je bila kamera vrnjena. Na družbenih medijih so se pojavili številni videoposnetki incidenta. V odziv na incident so novinarske skupine na obeh straneh političnega spektra obsodile nasilje nad mediji.

Cenzura in omejevanje vsebine: Primeri odkritega izvajanja političnega pritiska na tisk so še bili osamljeni. Društvo novinarjev Slovenije ter medijski analitiki so ugotovili, da so standardi novinarske integritete podlegli ekonomskemu pritisku; nestandardne oblike zaposlitve, kot sta status zunanjih sodelavcev in študentov ter zmanjšana zaščita

novinarjev, so pripeljale do izvajanja praks samocenzure
zaradi ohranjanja stalne zaposlitve.

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za
leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za
demokracijo, človekove pravice in delo

Zakon o obrekovanju: Za tisk, radio in televizijo veljajo podobno kot za spletne časopise in dnevnike ter založnike knjig zakoni, ki sovražni govor, obrekovanje in sramotenje opredeljujejo kot kaznivo dejanje. Vlada zakona ni uporabila za izvajanje povračilnih ukrepov zoper novinarje ali politične nasprotnike.

Svoboda svetovnega spleta

Izvršilna oblast ni omejila ali prekinila dostopa do internetne ali cenzurirala spletne vsebine, prav tako pa ni bilo verodostojnih poročil o tem, da bi izvršilna oblast nadzirala zasebne spletne komunikacije brez ustreznega pravnega pooblastila.

Akadska svoboda in kulturne prireditve

Izvršilna oblast ni omejevala akademske svobode oziroma kulturnih prireditev.

b. pravico do mirnega zbiranja in združevanja

Ustava in zakon zagotavljata svobodo mirnega zbiranja in združevanja, izvršilna oblast pa je te pravice večinoma spoštovala.

Pravica do mirnega zbiranja

Poročalo se je, da se je policija na proteste v redkih primerih odzvala s čezmerno uporabo silo. Dne 11. oktobra so številni protestniki na vodjo policije naslovili protestno pismo zaradi ravnanja policije na protivladnih protestih, ki so potekali 9. oktobra v Ljubljani, ter zatrjevali, da so policijski uradniki brez razloga v številnih primerih uporabili čezmerno silo. Pismo je vsebovalo trditve, da so bili kljub ohranjanju varne razdalje „posamezniki brez tehtnega razloga izbrani kot tarče“ in dodatek, da bi morala policija ravnati drugače, saj uporaba sile ni bila potrebna. Na Policijski upravi Ljubljana so obtožbe glede prekomerne uporabe sile zanikali. Policija je v sporočilu za javnost poudarila, da je ob upoštevanju vladnega odloka o začasni omejitvi gibanja in prepovedi zbiranja ljudi na javnih mestih njihova naloga ohranjati javni red.

Pravica do združevanja

Številne organizacije civilne družbe so trdile, da je vlada

zaradi njihovega grajanja vladne politike proti njim izvajala povračilne ukrepe (gl. oddelek 5).

c) svobodo veroizpovedi

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

Gl. poročilo ameriškega Ministrstva za zunanje zadeve *International Religious Freedom Report* [Mednarodno poročilo o verski svobodi, op. prev.] na spletnem mestu <https://www.state.gov/religiousfreedomreport/>.

d. svobodo gibanja

Ustava in zakon zagotavljata svobodo gibanja znotraj države, potovanja v tujino, izseljevanje in ponovno vrnitev v domovino, izvršilna oblast pa je te pravice večinoma spoštovala.

Gibanje znotraj države: Zaradi pandemije COVID-19 je vlada od sredine marca do sredine maja uvedla omejitve gibanja znotraj meja občine posameznikovega prebivališča. Te omejitve so bile ponovno uvedene oktobra, skupaj s 30-dnevno razglasitvijo epidemije, ki je vključevala policijsko uro med 21. uro zvečer in 6. uro zjutraj. Dne 17. decembra je vlada omejitve uradno podaljšala za nadaljnjih 30 dni, in sicer od 18. decembra do 16. januarja 2021. V štirih regijah z najboljšimi epidemiološkimi razmerami se bodo lahko posamezniki, ki uporabljajo nacionalno aplikacijo za sledenje stikom #OstaniZdrav, kljub splošni prepovedi gibanja med občinami med temi gibali.

Državljanstvo: Na podlagi sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice iz leta 2012 je izvršilna oblast leta 2013 uvedla sistem za zagotavljanje ustrezne odškodnine (tj. povrnitev škode) za „izbrisane“ državljane drugih nekdanjih jugoslovanskih republik, ki jim je bila odvzeta pravica do zakonitega prebivanja v državi v devetdesetih letih minulega stoletja. Do danes je več kot 10.300 „izbrisanih“ posameznikov uredilo svoj pravni status v državi. Dodatnih 3000 je domnevno preminulih, približno 12.000 pa naj bi jih živel v tujini in se nimajo namena vrniti v državo.

e. status in obravnavo notranje razseljenih oseb

Navedba smiselno ni potrebna.

f. zaščito beguncev

Dostop do azila: Zakon zagotavlja priznanje azila ali statusa begunca, izvršilna oblast pa je vzpostavila sistem za zagotavljanje zaščite beguncev. Nevladne organizacije so zatrjevale, da so mejni organi brez ustreznega postopka še naprej zavračali prošnje za azil večine posameznikov.

Po poročanju nevladnih organizacij prosilci za azil, ki jih je slovenska policija vrnila na Hrvaško, nimajo pravnih sredstev, s katerimi bi izpodbijali odločitve obmejne policije. Nevladne organizacije so zatrjevale, da je hrvaška

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za
leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za
demokracijo, človekove pravice in delo

policija številne migrante, ki so se vračali na Hrvaško, prisilno izgnala v Bosno in Hercegovino. Po poročanju Amnesty International je izgon iz Slovenije potekal brez ustreznih postopkovnih zaščitnih ukrepov za preprečevanje vračanja. Zaradi teh razmer migranti le stežka zaprosijo za mednarodno zaščito.

Dne 24. avgusta je Vrhovno sodišče razveljavilo sodbo Upravnega sodišča, s katero je to preprečilo vračanje migrantov na Hrvaško brez uradne slovenske odločitve in dejansko odobrilo takojšnje vračanje migrantov na Hrvaško. Upravno sodišče je hitro vračanje presoјalo na podlagi meddržavnega sporazuma med Slovenijo in Hrvaško, vendar pa so bile s tem brez posebne slovenske odločitve v vsakem posameznem primeru kršene evropska in slovenska zakonodaja ter ustavno zagotovljene pravice. Vrhovno sodišče je presodilo, da sporazum iz leta 2006 določa skrajšan postopek vračanja migrantov.

Vlada je tudi trdila, da nima dovolj zmogljivosti za obravnavanje in nastanitev vseh novih prosilcev za azil. Sedem držav članic EU, vključno s Slovenijo, je junija na Evropsko komisijo naslovilo pismo, v katerem so izrazile nasprotovanje obveznemu prerazporejanju migrantov med države članice EU.

Zloraba migrantov in beguncev: Zaradi povečanega števila prosilcev za azil in sodnih zaostankov so bili prosilci za azil, medtem ko so čakali na vložitev prošnje za mednarodno zaščito, pridržani v azilnih domovih. Pomanjkanje zmogljivosti za obravnavanje velikega števila prihodov je povzročilo nižje higienske standarde in zdravstvena tveganja.

Skupina zagovornikov pravic migrantov, delovna skupina za azil je trdila, da organi z vračanjem tujcev, pridržanih v centru za tujce v Postojni, na Hrvaško kršijo njihove pravice. V centru je bilo od julija naprej 96 prosilcev za azil, večina jih je bila iz Pakistana, Maroka, Afganistana in Alžirije, 55 od njih pa jih je v postopku za pridobitev mednarodne zaščite. Preostali tujci so bili v postopku vračanja v sosednje države na podlagi dvostranskih sporazumov ali pa izgnani v svoje domače države.

Prosilci za azil, ki niso bili vključeni v programe EU za preselitev in premestitev, so na odločitev pogosto čakali šest mesecev ali več, v prvih devetih mesecih pa niso mogli delati, čeprav naj bi bojda delali nezakonito. Lokalne nevladne organizacije so grajale tako omejevanje in zatiranje, da so

bili prosilci za azil zaradi svojega nezakonitega statusa, pomanjkanja poznavanja lokalne zakonodaje na področju dela in jezikovnih ovir izpostavljeni izkoriščanju delovne sile in trgovini z ljudmi.

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za
leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za
demokracijo, človekove pravice in delo

Pravica do prostega gibanja: Po poročanju lokalnih nevladnih organizacij je bilo gibanje prosilcev za azil, ki so prebivali v bivališčih za integracijo pod okriljem vlade, neupravičeno omejeno, zadržile pa so tudi, da je bilo to omejevanje brez pravne podlage. Po poročanju lokalnih nevladnih organizacij so se prosilci za azil med tem, ko so organi obravnavali njihove prvotne prošnje za azil, med sprejemom v objekte za nastanitev soočali s pridržanji, ki so trajala do dveh tednov.

Dostop do osnovnih storitev: Izvršilna je zagotovila stanovanja in zadostna sredstva za izpolnitev osnovnih potreb beguncev.

Trajne rešitve: Leta 2016 je izvršilna oblast odobrila načrt EU za premestitev prosilcev za azil iz Italije in Grčije in za ponovno naselitev beguncev iz držav zunaj EU. Izvršilna oblast je prav tako sprejela soglasje, da bo ponovno naselila sirskih beguncev iz Turčije. Osebe, ki jim je odobren status begunca, imajo pravico do naturalizacije, ko so izpolnile potrebne pravne pogoje.

Začasna zaščita: Izvršilna oblast je zagotavljala tudi začasno zaščito (subsidiarno zaščito) posameznikom, ki morda niso upravičeni do statusa begunca, vendar pa Ministrstvo za notranje zadeve ni vodilo ločene statistike za begunce in tiste, ki so upravičeni do subsidiarne zaščite.

g. osebe brez državljanstva

Navedba smiselno ni potrebna.

3. poglavje Svoboda politične participacije

Ustava in zakon državljanom zagotavljata možnost, da izvolijo svojo vlado na svobodnih in poštenih občasnih volitvah, ki potekajo s tajnim glasovanjem, na podlagi splošne in enake volilne pravice.

Volitve in politična participacija

Zadnje volitve: Leta 2018 so v državi potekale parlamentarne volitve, na katerih je Slovenska demokratska stranka dobila večino glasov. Po mnenju opazovalcev so bile volitve svobodne in poštene. Lista Marjana Šarca je zasedla drugo mesto in oblikovala petstrankarsko koalicijo. Januarja je predsednik vlade Marjan Šarec odstopil, marca pa je prisegla nova vlada pod vodstvom predsednika vlade Janeza Janše, predsednika

Slovenske demokratske stranke.

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za
leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za
demokracijo, človekove pravice in delo

Udeležba žensk in pripadnikov manjšin: Noben zakon ne prepoveduje udeležbe žensk in predstavnikov manjšin v političnem procesu, ženske in manjšine pa so bile vključene. Ženske so zasedale le 22 % izvoljenih sedežev nacionalnega zakonodajalca. Ustava zagotavlja, da Državni zbor vključuje po enega predstavnika madžarske in italijanske manjšine.

4. poglavje Korupcija in pomanjkanje preglednosti delovanja vlade

Zakon določa kazenske in civilne sankcije za korupcijo, navzkrižje interesov in nezakonito lobiranje s strani uradnikov, izvršilna oblast pa je zakon načeloma izvajala učinkovito. V obravnavanem letu so obstajala razširjena poročila o vladni korupciji. Uradniki so pogosto nekaznovano sodelovali v koruptivnih ravnanjih.

Korupcija: Kljub dobro razvitemu in celovitemu pravnemu okviru v državi za prepoznavanje korupcije in boj proti njej so bila po zatrjevanjih kritikov prizadevanja na področju izvajanja in pregona še vedno pomanjkljiva. Po zatrjevanjih skupin civilne družbe so na vseh področjih politike in gospodarstva v državi, zlasti v sektorjih energije, gradbeništva, urbanističnega načrtovanja in zdravstvenega varstva in v podjetjih v državni lasti še vedno vladala navzkrižja interesov, neizpolnjevanje obveznosti poročanja o zunanjih dejavnostih, podkupnine in pomanjkanje preglednosti dela vlade.

Lokalni protikorupcijski strokovnjaki so dejali, da je korupcija v državi sistemska, vendar so se preiskovali le osamljeni primeri. Korupcija se je izražala v politično motiviranem kadrovanju v podjetjih v državni lasti, v navzkrižjih interesov, podkupninah in pomanjkanju preglednosti na vseh političnih in gospodarskih področjih v državi, zlasti na področju javnih razpisov. Zaradi omejene zmogljivosti policije se je preiskoval le odstotek domnevnih koruptivnih dejanj, sodišča pa so beležila slabe rezultate pri zadevah, ki so vključevale poskuse korupcije.

Poročalo se je o korupciji na področju javnih naročil. Dne 23. aprila je žvižgač iz Zavoda za blagovne rezerve, Ivan Gale, izpostavil domnevne kršitve pri vladnem naročanju osebne zaščitne opreme in druge opreme za boj proti pandemiji COVID-19. Konkretno je Gale ministra za gospodarstvo, Zdravka Počivalška obtožil, da naj bi ta osebno usmeril osem milijonov evrov v pogodbe za ventilatorje favoriziranega podjetja Geneplanet. Obstajale so tudi obtožbe, da so tudi številni

drugi visoke politične osebnosti vršile pritiske na organ za javna naročila, naj podprejo posamezna podjetja. Gale je oktobra izgubil službo v zavodu. Njegova odpoved je začela veljati takoj, do nadomestila za brezposelnost pa ni bil upravičen.

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za
leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za
demokracijo, človekove pravice in delo

Državni tožilci so po tem, ko je TV Slovenija objavila informacije, ki Galetovih obtožbah in zvočni posnetek ministra Počivalška, na katerem je zahteval, da Zavod za blagovne rezerve izvrši predplačilo družbi Geneplanet, zaradi Galetovih obtožb aprila uvedli kazensko preiskavo. Posledično je policija pri ministru izvedla hišno preiskavo. Po objavi zgodbe in ko so se epidemiološke razmere izboljšale, je bila pogodba z družbo Geneplanet spremenjena, družba pa je na koncu dobavila 110 ventilatorjev, 20 pa jih je ponovno odkupila. Po poročanju poslovnega časnika *Finance* je končna cena transakcije znašala 3,6 milijona EUR (4,3 milijona USD). Zoper Počivalška je bil zaradi nakupov v državnem zboru vložen predlog interpelacije, ki pa ni bil izglasovan. Kazenska preiskava še poteka, povzročila pa je odstop tako generalnega direktorja policije Antona Travnja in tudi ministra za notranje zadeve Aleša Hojsa. Vendar pa je Hojs po tem, ko ga je predsednik vlade Janša pozval, naj o svoji odločitvi premisli, svoj odstop septembra preklical, predlog interpelacije, ki so ga zoper njega vložile štiri levo usmerjene stranke, pa ni bil izglasovan.

Dne 11. novembra je Komisija za preprečevanje korupcije sporočila, da je v celotnem postopku naročila osebne zaščitne opreme odkrila tveganja, vključno s pomanjkanjem sledljivosti in preglednosti in tudi neenakega obravnavanja ponudnikov in izbranih izvajalcev. Predsednik KPK Robert Šumi ni posebej navedel imen oseb ali organov, osumljenih kršitev.

Finančno razkritje: Za najvišje vladne, parlamentarne in sodne uradnike oziroma za 5000 izmed 170.000 javnih uslužbencev v državi veljajo zakoni o finančnem razkritju. Za kršitve teh določb obstajajo upravne sankcije. Izvršilna oblast primerov, v katerih so bile te določbe kršene, ni dala v javnost, vendar pa lahko postanejo predmet javnih evidenc v drugih postopkih (npr. kazenske, davčne zadeve).

5. poglavje Odnos izvršilne oblasti do mednarodnih in nevladnih raziskav domnevnih kršitev človekovih pravic

Več domačih in mednarodnih skupin za človekove pravice je v glavnem delovalo brez omejitev, ki bi jim jih postavljala izvršilna oblast, raziskovali so primere, ki zadevajo človekove pravice, in objavljali svoje ugotovitve o njih. Vladni uradniki so bili v glavnem pripravljeni sodelovati in so se odzivali na njihova mnenja.

Številne organizacije civilne družbe so trdile, da je vlada v

obravnavanem letu zaradi njihovega grajanja vladne politike proti njim izvajala povračilne ukrepe. Dne 8. aprila je vlada 15 nevladnih organizacij obvestila o prekinitvi sporazumov o dodelitvi sredstev za projekte v zvezi z državljansko vzgojo, medijsko pismenostjo in pomočjo migrantom in

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za
leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za
demokracijo, človekove pravice in delo

drugim ranljivim skupinam, ki so bili sklenjeni v času prejšnje vlade. Organi so dejali, da so sredstva potrebna za obvladovanje pandemije COVID-19. Nevladne organizacije so retoriko predsednika vlade in drugih uradnikov, ki so nevladne organizacije obtožili, da so partnerji levo usmerjenih strank, vpletenih v samobogatenje, izpostavili kot znak, da so bili sporazumi o dodelitvi sredstev prekinjeni iz političnih razlogov.

Dne 19. oktobra je 18 nevladnih organizacij s pisarnami v stavbi v državni lastni v Ljubljani prejelo pismo ministrstva za kulturo, v katerem jih je to obvestilo, da morajo do konca januarja 2021 prostore zapustiti, sicer bodo na podlagi sodnega naloga prisilno izseljeni. Vlada je pojasnila, da je razlog za ta ukrep prenova stavbe, prizadete skupine pa so v tisku pripomnile, da je po njihovem prepričanju prisilna izselitev politično motivirana. Skupaj 200 nevladnih organizacij se je podpisalo pod protestno pismo zoper odločitev vlade. Dne 5. novembra je parlamentarni odbor za kulturo od vlade zahteval, naj za nevladne organizacije zagotovi nove prostore do junija 2021. Državna sekretarka na Ministrstvu za kulturo Ignacija Fridl Jarc je dejala, da ima ministrstvo potrebno pravno podlago za prisilno izselitev skupin. Na ministrstvu so dejali, da je treba „[p]rostore [...] čim prej nameniti Prirodoslovnemu muzeju, hkrati pa poiskati rešitve, da upravičeni najemniki najdejo ustrezne prostore, pri čemer se od najemnikov pričakuje, da bodo v zvezi s tem tudi sami kaj ukrenili.“

Državni organi za človekove pravice: Ustava zagotavlja neodvisnega varuha človekovih pravic, ki spremlja kršitve človekovih pravic. V primerih kršitev človekovih pravic s strani vlade lahko posamezniki pri neodvisnem varuhu človekovih pravic vložijo pritožbo kot sredstvo upravne pomoči. Varuh človekovih pravic je razpolagal z učinkovitimi in ustreznimi sredstvi, letno poročal parlamentu o razmerah človekovih pravic, vladi pa podajal priporočila. Po poročanju Urada zagovornika načela enakosti, ki ozavešča o vseh oblikah diskriminacije in pomaga pri njihovem preprečevanju, je pomanjkanje sredstev in osebja omejevalo njegovo učinkovitost. Varuh človekovih pravic je poročal o razočaranju zaradi počasnega napredka vlade pri odzivanju na priporočila. V svojem letnem poročilu vladi za leto 2019 je varuh človekovih pravic Peter Svetina razgrnil 160 priporočil, državne organizacije pa oštel, ker se niso odzvale na kar 200 priporočil iz preteklih let.

**6. poglavje Diskriminacija, družbene zlorabe in trgovina z
ljudmi**

Ženske

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za
leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za
demokracijo, človekove pravice in delo

Posilstvo in nasilje v družini: Posilstvo moških in žensk, tudi posilstvo v partnerski zvezi, in nasilje v družini sta protizakonita. Spolno nasilje je kaznivo dejanje, za katero je v primeru obsodbe naložena zaporna kazen od šest mesecev do osem let. Naložena kazen v primeru obsodbe zaradi posilstva je od enega do desetih let zapora. Policija je na splošno preiskovala prijavljena posilstva, sodišča pa so sodila obtoženim storilcem. Kazenski zakonik posilstvo opredeljuje kot dejanje, pri katerem storilec s silo ali z resnimi grožnjami žrtev prisili v spolno občevanje. Lokalne nevladne organizacije so izražale kritike zaradi pretirano mile določitve kazni in od vlade zahtevale spremembo opredelitve posilstva v Kazenskem zakoniku v spolni odnos brez privolitve.

Zakon predvideva od šest mesecev do 10 let zaporne kazni za povzročitev težke in hude telesne poškodbe. Po prejetju prijav zlorabe ali nasilja med zakonci je policija načeloma posredovala in preganjala storilce, vendar pa po poročanjih lokalnih nevladnih organizacij žrtve spolnega nasilja kaznivih dejanj pogosto niso prijavile policiji. Po oceni lokalnih nevladnih organizacij policija in sodišča niso učinkovito posredovala pri pregonu primerov domnevne zlorabe v družini ali takih primerov preganjala. Po zatrjevanju nevladnih organizacij gre razloge za to težavo iskati v pomanjkljivem institucionalnem sodelovanju, dolgih sodnih postopkih, neusposobljenih preiskovalcih, tožilcih in sodnikih, ki obravnavajo zadeve v zvezi z nasiljem v družini, pa tudi v slabem pretoku informacij med organi, institucijami in nevladnimi organizacijami.

Mreža materinskih domov, varnih hiš in zavetišč je zagotavljala oskrbo ženskam in otrokom, ki so bili žrtve nasilja. Policijska akademija je zagotavljala letno izobraževanje o nasilju v družini. Po poročanjih lokalnih nevladnih organizacij ženske niso imele enakega dostopa do pomoči in podpornih storitev, prav tako pa v veliko delih države brezplačna psihosocialna pomoč nevladnih organizacij ni bila na voljo. Po poročanjih nevladnih organizacij strokovnjaki, ki so po zakonu dolžni nuditi storitve preživelim žrtvam nasilja, niso bili deležni praktičnega usposabljanja in vključeni v izobraževalne programe. Nevladne organizacije so poudarile pomanjkanje sistematičnih in stalnih programov za preprečevanje nasilja v družini in posilstev, poročale pa so tudi, da ni bilo na voljo posebnih programov pomoči za romske in starejše ženske ali druge ranljive skupine.

Zaradi pandemije COVID-19 je policijska akademija prenehala izvajati svoje letno usposabljanje o nasilju v družini.

Spolno nadlegovanje: Spolno nadlegovanje moških in žensk je kaznivo dejanje, za katero je v primeru obsodbe naložena zaporna kazen do treh let. Zakon prepoveduje spolno nadlegovanje, psihično nasilje, slabo ravnanje ali neenako obravnavo na delovnem mestu, ki „drugega zaposlenega ponižuje ali mu povzroča strah“. V obravnavanem letu niso organi preganjali nobenega primera spolnega nadlegovanja.

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

Prisila v nadzor rasti prebivalstva: Vladni organi niso poročali o prisilnem splavu ali neprostoVOLJNI sterilizaciji.

Diskriminacija: Zakon določa enak pravni status in pravice za ženske in moške ter prepoveduje uradno diskriminacijo v zadevah, kot so zaposlovanje, stanovanja, dediščina, narodnost, verska svoboda ali dostop do izobraževanja ali zdravstvenega varstva. Kljub pravnim določbam glede enakega plačila so še vedno obstajale neenakosti.

Otroci

Vpis rojstva: Državljanstvo se določa na podlagi državljanstva staršev, z nekaterimi omejitvami. Otroku je slovensko državljanstvo zagotovljeno z rojstvom, če sta mati in oče otroka ob rojstvu slovenska državljana, če je ob rojstvu otroka eden od staršev otroka slovenski državljan in če je otrok rojen na ozemlju Republike Slovenije ali če je ob rojstvu eden od staršev otroka slovenski državljan, drugi od staršev pa ni znan in/ali ima neznan državljanstvo in je otrok rojen v tuji državi. Naturalizacija je možna. Otroci priseljencev in prosilcev za azil niso upravičeni do državljanstva, če so rojeni v Sloveniji, vendar pa lahko njihovi starši v njihovem imenu zaprosijo za azil ali status begunca.

Zloraba otrok: Zloraba otrok je kaznivo dejanje, za katero je v primeru obsodbe naložena zaporna kazen do treh let. V času zaprtja šol za preprečevanje širjenja COVID-19 med marcem in majem in nato ponovno med oktobrom in novembrom je policija poročala o 54 primerih zlorabe otrok in 301 primeru zanemarjanja. Policija se je udeleževala s kampanjami na družbenih omrežjih, državljanke pa pozvala k prijavi vsakega morebitnega nasilja nad otroki in drugimi ranljivimi skupinami.

Za mladino je bilo na voljo 10 kriznih centrov s kombinirano zmogljivostjo nastanitve 86 otrok. Izvršilna oblast je otrokom omogočila, da so lahko v teh centrih ostajali do svojega dopolnjenega 18. leta starosti, če so še obiskovali šolo, pa do svojega dopolnjenega 21. leta starosti.

Poroka otrok, zgodnja in prisilna poroka: Najnižja starost za sklenitev zakonske zveze je 18 let. Ob soglasju staršev ali zakonitih skrbnikov lahko centri za socialno delo dovolijo ali prepovejo sklenitev zakonske zveze osebi, mlajši od 18 let. O

poroki posameznih otrok, starih 16 ali 17 let, so poročali v romski skupnosti, vendar to ni bil razširjen problem.

Spolna zloraba otrok: Posedovanje, prodajanje, kupovanje ali razmnoževanje otroške pornografije je nezakonito. Zaporna kazen za kršitve je znašala od šest mesecev do osem let. Izvršilna oblast je zakon učinkovito izvajala. Zakon

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

prepoveduje spolno nasilje in zlorabo mladoletnih oseb, pa tudi pridobivanje mladoletni oseb za spolne namene. Zakon obravnava posilstvo kot kaznivo dejanje z zagroženo zaporno kaznijo od treh do osem let. Zakon določa kot najnižjo starost privolitve v spolne odnose 15 let. Izvršilna oblast je zakon v glavnem izvajala. Nekateri otroci so bili tudi žrtve trgovine z ljudmi v spolne namene, vendar pa vlada leta 2019 ni odkrila nobenega otroka, ki bi bil žrtev trgovine z ljudmi.

Mednarodne ugrabitve otrok: Slovenija je podpisnica Haaške konvencije o civilnopравnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok iz leta 1980. Gl. letno poročilo ameriškega Ministrstva za zunanje zadeve *International Parental Child Abduction* [Letno poročilo o mednarodnih starševskih ugrabitvah otrok, op. prev.] na spletnem mestu <https://travel.state.gov/content/travel/en/International-Parental-Child-Abduction/for-providers/legal-reports-and-data/reported-cases.html>.

Antisemitizem

V Sloveniji je po ocenah 300 oseb judovskega porekla. O antisemitskem nasilju ali očitni diskriminaciji niso poročali.

Leta 2019 je Vrhovno sodišče sodbo iz leta 1946, s katero je bil general Leon Rupnik, ki je med drugo svetovno vojno sodeloval z nacističnimi okupacijskimi silami, obsojen na smrt, razveljavilo na podlagi pritožbe, ki jo je vložil sorodnik, zadevo pa vrnilo ljubljanskemu okrožnemu sodišču. Razveljavitev sodbe pomeni, da se bo zadevi ponovno presojala. V skladu z zakonom o kazenskem postopku pa sodišča preminulim osebam ne morejo soditi, kar pomeni, da se Rupnikova krivda morda ne bo ponovno preučevala. Če bo Rupnik rehabilitiran, lahko njegovi dediči zahteva vračilo premoženja, ki ga je država zaplenila po sojenju. Judovski kulturni center v Ljubljani je izrazil globoko zaskrbljenost zaradi po njihovem mnenju „zaničevanja vrednega zanikanja in izkrivljanja [...] holokavsta ter poskusov oživitve in opravičevanja fašističnih in nacističnih grozodejstev“.

Trgovina z ljudmi

Gl. poročilo ameriškega Ministrstva za zunanje zadeve *Trafficking in Persons Report* [Poročilo o trgovini z ljudmi, op. prev.] na spletnem mestu <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/>.

Invalidi

Zakon prepoveduje diskriminacijo invalidnih oseb zaradi fizične, čutne, umske ali duševne okvare. Zakon predpisuje dostop do zgradb za invalidne osebe, vendar pa so se posegi za prilagajanje javnih in zasebnih objektov za olajšanje dostopa invalidom nadaljevali počasi, nekatera

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

postajališča javnega prevoza in stavbe, zlasti starejše, pa predvsem na podeželskih območjih niso bile dostopne. Zakon za invalidne otroke zagotavlja pomoč iz naslova socialnega varstva in programe predšolskega vzgoje, osnovnega, srednjega in poklicnega izobraževanja. Otroci s fizičnimi, čutnimi, umskimi in duševnimi okvarami imajo pravico do prilagojenih izobraževalnih programov z dodatno strokovno pomočjo in sredstvi. Glede na njihove individualne potrebe so nekateri otroci obiskovali šolo (do zaključka srednje šole) z vrstniki brez okvar, medtem ko so drugi obiskovali ločene šole. Zakon odraslim invalidom zagotavlja tudi sredstva za poklicno izobraževanje in neodvisno življenje. Vlada je še naprej izvajala zakone in programe, ki invalidom zagotavljajo dostop do izobrazbe, zaposlitve, storitev zdravstvenega varstva, stavb, informacij, komunikacij, pravosodnega sistema, prevoza in drugih javnih storitev. Izvršilna oblast je v glavnem učinkovito zagotavljala spoštovanje teh določb.

Aprila 2019 je vlada sprejela predlog za umestitev slovenskega znakovnega jezika kot uradnega jezika v Ustavo.

Zakona o volitvah zahteva, da so vsa volišča dostopna za invalide, po ocenah Državne volilne komisije pa je bilo od predsedniških volitev leta 2017 le 56 odstotkov volišč dostopnih invalidom. Marca je lokalna nevladna organizacija pri Ustavnem sodišču vložila tožbo, v kateri je zatrjevala, da obstoječa zakonodaja v Sloveniji invalidom ne zagotavlja neoviranega dostopa do volišč. Od decembra zadeva še vedno poteka. Na parlamentarnih volitvah leta 2018 je Državna volilna komisija uporabila mobilne volilne skrinjice, da bi zagotovila enak dostop volivcem s posebnimi potrebami. Volivci s posebnimi potrebami, ki na dan volitev ne morejo priti na volišče, lahko glasujejo tudi po pošti.

Pripadniki nacionalne/rasne/etnične manjšine

V Sloveniji živita dve narodni manjšini in ena etnična manjšina, ki so tudi ustavno priznane: Romi, Madžari in Italijani. Druge manjšine, kot so Nemci, Albanci, Bosanci, Hrvati, Makedonci, Črnogorci in Srbi, ki živijo v Sloveniji, niso uradno priznane. Le pripadnikoma uradnih manjšin sta v državnem zboru zagotovljena posebna sedeža za zastopanje njunih skupnosti.

Diskriminacija družbeno marginaliziranih Romov se je v nekaterih delih države nadaljevala. Organizacije, ki spremljajo razmere v romski skupnosti, so izpostavile, da so

se Romi s težavami glede zagotavljanja ustrezne nastanitve na običajnem stanovanjskem trgu. Številni Romi so živeli v nezakonitih naseljih, ločenih od drugih skupnosti,

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

kjer je primanjkovalo osnovne komunalne opreme, kot so elektrika, tekoča voda, kanalizacija in dostop do sredstev javnega prevoza. Vladni uradniki so poudarili, da je nelegalnost naselij še vedno največja ovira pri zagotavljanju dostopa Romov do ustrezne nastanitve, vode in kanalizacije. Po zakonu lahko samo lastniki ali osebe z drugo zakonsko pravico do zemljišča, denimo zakoniti najemniki, pridobijo javne storitve in infrastrukturo (gl. tudi oddelek 7 Diskriminacija v zvezi z zaposlovanjem in poklicem). Romska etnična skupina je na področju trgovine z ljudmi v Sloveniji še posebno ranljiva.

V prvi zadevi, ki so jo Romi v Sloveniji kdaj koli vložili na Evropsko sodišče za človekove pravice, sta dve družini, ki živita v dveh ločenih neuradnih romskih naseljih, leta 2014 zatrjevali, da jima vlada ni zagotovila dostopa do osnovnih javnih storitev, pitne vode in kanalizacije, in da so ju lokalni organi obravnavali negativno in diskriminatorno. Marca je sodišče ugotovilo, da je vlada sprejela ustrezne ukrepe za zagotavljanje pitne vode romskima naseljema, zadevo pa zavrnilo. Številne skupine, tudi Amnesty International Slovenija in številne romske družine so se zoper odločbo pritožile s trditvijo, da sodišče ni upoštevalo vseh okoliščin v zadevi. Septembra je pet sodnikov velikega senata Evropskega sodišča za človekove pravice pritožbi zavrnilo, vse trditve razglasilo za nične, prvotno sodbo pa potrdilo.

Po neuradnih poročanjih organizacij, ki spremljajo razmere v romski skupnosti, in uradnikov, zaposleni v šolah z velikim številom romskih učencev, je bila stopnja nepismenosti med Romi še vedno visoka. Čeprav je šolanje otrok do devetega razreda obvezno, so stopnje obiskovanja šole in zaključevanja šolanja pri romskih otrocih še naprej ostajale nizke.

Zakon o varstvu osebnih podatkov je vladi omejil možnost zbiranja osebnih podatkov o narodnosti, rasi, barvi kože, verskem prepričanju, etnični pripadnosti, spolu, jeziku, političnem ali drugem prepričanju, spolni usmerjenosti, gmotnem položaju, rojstvu, izobrazbi, družbenem položaju, državljanstvu, kraju ali vrsti prebivanja ali drugih osebnih okoliščinah. To je poleg drugih vrzeli povzročilo pomanjkanje uradnih podatkov o Romih v Sloveniji.

Center šolskih in obšolskih dejavnosti je nadaljeval projekt 2016-22 za izobraževanje Romov, ki sta ga financirala Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Evropski socialni sklad. Projekt pomaga romskim otrokom do uspeha z mentorstvom in podporo, vključno z obšolskimi dejavnostmi in

predšolskim izobraževanjem v večnamenskih romskih centrih. Čeprav je ločevanje otrok v razredih nezakonito, je več Romov poročalo nevladnim organizacijam, da so njihovi otroci obiskovali ločene razrede in da so šolske oblasti nesorazmerno število romskih otrok dodelile v razrede učencev s posebnimi potrebami. Po ocenah lokalne nevladne organizacije

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za
leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za
demokracijo, človekove pravice in delo

je bilo 30-40 odstotkov učencev, ki obiskujejo šole in pouk za otroke s posebnimi potrebami, romskih otrok, čeprav Romi predstavljajo manj kot odstotek celotnega prebivalstva.

Leta 2018 je vlada sprejela *Nacionalni program ukrepov za Rome* za obdobje 2017-2021 za izboljšanje življenjskih pogojev romske skupnosti z 41 posebnimi ukrepi, vključno z izboljšanjem dostopa do zdravstvenega varstva, zmanjšanjem revščin, zagotavljanjem usposabljanja na področju boja proti diskriminaciji ter s spodbujanjem izobraževanja, zaposlovanja in socialnega vključevanja. Urad za narodnosti je usklajeval ta program in spremljal njegovo izvajanje. Čeprav se je vlada pri pripravi nacionalnega programa posvetovala s predstavniki romske skupnosti, pa se je po zatrjevanju nevladnih organizacij preveč osredotočila na pobude, ki temeljijo na projektu, in ni ustrezno obravnavala predlogov romske skupnosti za reševanje sistemskih vprašanj, kot so pomanjkanje elektrike, tekoče vode, kanalizacije in dostopa do sredstev javnega prevoza. Nekateri pripadniki romske skupnosti so izrazili zaskrbljenost zaradi načrtovanega vladnega zmanjšanja sredstev za romske skupnosti zaradi proračunskih pritiskov, ki jih povzroča pandemija COVID-19, ki bi lahko vplivalo na pripravo nacionalnega programa za obdobje 2022-2026.

Lokalne nevladne organizacije so vlado pozvale, naj sprejme nove ukrepe za izboljšanje dostopa do stanovanj, izobraževanja in zaposlovanja za Rome. Varuh človekovih pravic je poročal, da so starejši Romi med najranljivejšimi posamezniki in potrebujejo dodatne storitve oskrbe in pomoči. Povprečna pričakovana življenjska doba Romov je po ocenah 10 let krajša kot pri ostalem prebivalstvu.

Vladno vzpostavljena komisija za varstvo pravic romske skupnosti je delovala še naprej. Komisija je vključevala predstavnike romske skupnosti, občin in vlade.

Predstavniki romske skupnosti so sodelovali v programu, ki je z usposabljanjem policijskih uradnikov, ki delajo v romskih skupnostih, na področju preprečevanja diskriminacije izboljšal komunikacijo med policijo in pripadniki Romov. Zaradi pandemije COVID-19 predstavniki romske skupnosti prvič od začetka programa leta 2016 niso sodelovali pri usposabljanju policijskih uradnikov, ki delajo v romskih skupnostih, za preprečevanje diskriminacije.

Vlada je zagotovila medicinsko opremo ustanovam zdravstvenega varstva in podporne programe, delavnice ter izobraževalne

pobude, da bi strokovnjakom na področju zdravstvenega varstva, ki delajo v romskih skupnostih, postregla z najboljšimi praksami.

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

Nemško govoreča skupnost je vlado pozvala, naj skupnost ustavnopravno prizna kot manjšino. Skupnost je vlado pozvala, naj vključi nemščino kot učni jezik, jezik manjšine upošteva pri oblikovanju radijskih in televizijskih programov in zagotovi dodatna sredstva za podporo nemški kulturi.

Albanska, bosanska, hrvaška, makedonska, črnogorska in srbska etnična skupnost so vlado pozvale k ustavnopravnemu priznanju njihovih skupnosti. Leta 2019 je vlada ustanovila Svet Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji kot posvetovalni organ, ki obravnava vprašanja, s katerimi se srečujejo take etnične skupine, ki živijo v Sloveniji.

Družbene zlorabe, inkriminacija in nasilna dejanja na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete

Zakon prepoveduje diskriminacijo lezbijk, gejev, biseksualnih, transspolnih in interspolnih oseb (LGBTI) na področju stanovanj, zaposlovanja, nacionalnih zakonov in dostopa do vladnih služb. Vlada je te zakone izvajala učinkovito, vendar pa je bila družbena diskriminacija v razmahu.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, pa tudi nevladne organizacije in organi kazenskega pregona so sicer beležili, toda niso spremljali točnega števila primerov nasilja zoper LGBTI. Po zatrjevanju lokalnih nevladnih organizacij je prevladovalo nasilje zoper LGBTI, vendar pa žrtve takih incidentov pogosto niso prijavile policiji.

Dne 5. junija je moški v baru v Mariboru napadel znanega gejevskega aktivista in njegove prijatelje. Storilec se je približal aktivistu in ga žalil, raztrgal njegov jopič in napadel aktivistove prijatelje, ki so se zavzeli zanj. Zadeva je bila prijavljena policiji, ki je ugotovila, da je šlo za homofobni napad. Preiskava še poteka, nobeni osebi pa ni bila odvzeta prostost. Zadeva ostaja nerešena.

Po cenah nevladnih organizacij so bile transspolne osebe še vedno posebno ranljive za družbeno diskriminacijo in načrtno nasilje. Po poročanju nevladnih organizacij naj bi leta 2019 transspolni osebi zdravnik odrekel nudenje medicinskih storitev zaradi njenega statusa transspolne osebe. Leta 2020 je bila zadeva razvrščena kot postopek upravne pritožbe, s pomočjo Amnesty International pa je transspolna oseba lahko dobila dostop do svojih zelenih medicinskih storitev.

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za
leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za
demokracijo, človekove pravice in delo

Čeprav zakon in izvedbeni predpisi vzpostavljajo postopke za pravno spremembo spola, pa so nevladne organizacije LGBTI trdile, da so določbe presplošne, predmet napačne razlage in arbitrarnih odločitev ter nezadostno varujejo pravico do zdravja, zasebnosti in fizične integritete transspolnih oseb. Po poročanjih nevladnih organizacij sta bila denimo le dva psihiatra pooblaščenca za zagotavljanje dokumentacije, potrebne za uvedbo postopka, kar je povzročilo čakalne dobe do enega leta.

Družbena stigma v zvezi z okuženimi z virusom HIV ter obolelimi za aidsom

Po poročanjih nevladnih organizacij so se osebe, okužene z virusom HIV, pri dostopu do zdravstvene oskrbe pogosto srečevale s stigma in diskriminacijo. Aktivisti za pravice ljudi, okuženih z virusom HIV, in zdravstveni strokovnjaki s Klinike za nalezljive bolezni in vročinska stanja so denimo poročali, da se je 90 odstotkov posameznikov, okuženih z virusom HIV, zaradi svoje okužbe srečalo z diskriminacijo v zdravstvenih ustanovah.

7. poglavje Pravice delavcev

a. Pravica do združevanja in pravica do kolektivnega pogajanja

Zakon delavcem zagotavlja pravico, da ustanovijo ali se priključijo neodvisnim sindikatom, da se kolektivno pogajajo in zakonito stavkajo. Zakon ne prepoveduje diskriminacije sindikatov, niti ne zahteva ponovne zaposlitve delavcev, odpuščenih zaradi sindikalnega udejstvovanja, vendar so sodišča odločila, da je pravica do sindikalnega združevanja zakonsko varovana. Po poročanjih nevladnih organizacij so delodajalci v praksi neuradno vršili pritisk na zaposlene, naj prenehajo z združevanjem ali naj se izčlanijo iz sindikata, zlasti pa na delavce v novih podjetjih v kovinski industriji in prometnem sektorju.

Zakon zahteva sindikalno združevanje vsaj 10 odstotkov delavcev v sektorju, preden se lahko sektor vključi v kolektivna pogajanja. Zakon omejuje pravico do stavke policistom, pripadnikom vojske in nekaterim drugim javnim uslužbencem, namesto tega pa jim zagotavlja arbitražo. Po ocenah lokalnih nevladnih organizacij je kljub temu, da so sankcije za kršitve zadostovale, pomanjkanje delovnih inšpektorjev oviralo zmožnost vlade, da bi učinkovito

preprečevala in spremljala kršitve ter odvrčala od njih. Sodni in upravni postopki niso bili dolgotrajni, pritožb v zvezi z njimi ni bilo.

Izvršilna oblast je spoštovala svobodo združevanja in pravico do kolektivnih pogajanj.

b. Prepoved prisilnega oziroma obveznega dela

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

Čeprav zakon prepoveduje vsako obliko prisilnega ali obveznega dela in je izvršilna oblast zakon večinoma uveljavljala, je vendarle prihajalo do primerov prisilnega dela, ki je bilo najpogostejše na področju kovinske in lesne industrije, gradbeništva, gostinstva in prometnega sektorja. Čeprav so kazni za kršitve zadostne, pa lokalne nevladne organizacije ocenjujejo, da še vedno obstajajo pomisleki v zvezi z nezadostnim številom inšpektorjev in sredstev, namenjenih boju proti trgovini z ljudmi, usklajevanju med delovnimi inšpektorji in policijo ter prednostnemu kazenskemu pregonu trgovcev z ljudmi za namene prisilnega dela, kar ovira zmožnost vlade, da bi učinkovito preprečevala in spremljala kršitve.

Po poročanjih so bili moški, ženske in otroci prisiljeni v delo v gradbenem sektorju in v prosjačenju. V poročilu vlade je bilo ugotovljeno, da so mladoletni in priseljeni delavci predstavljali še posebno ranljivo skupino za prisilno delo ali trgovino z ljudmi, medtem ko sta nezakonito zaposlovanje ter najemanje priseljenih delavcev še vedno predstavljala težavo. Kazni niso bile sorazmerne s kaznimi, predpisanimi za druga podobna huda kazniva dejanja, kot je ugrabitev.

Gl. poročilo ameriškega Ministrstva za zunanje zadeve *Trafficking in Persons Report* [Poročilo o trgovini z ljudmi, op. prev.] na spletnem mestu <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/>.

c) Prepoved dela otrok in najnižja starost za zaposlitev

Zakon prepoveduje najhujše oblika dela otrok. Najnižja zakonska starost za zaposlitev znaša 15 let. Zakon omejuje ure, predpisuje obdobje počitka, prepoveduje delo na nevarnih mestih in izrecno odreja nadzor s strani odrasle osebe za mladoletne delavce. Čeprav niso omejeni nobeni posebni poklici, pa nevarna delovna mesta (ki jih podrobno določa zakon) vključujejo tista, ki so pod zemljo in pod vodo, ki vključujejo škodljivo izpostavljenost sevanju, strupenim ali rakotvornim snovem, hudemu mrazu, vročini, hrupu ali vibracijam. Kazni za delo otrok niso bile sorazmerne s kaznimi, predpisanimi za druga podobna huda kazniva dejanja, kot je ugrabitev. Kazni za kršitve v zvezi z delom otrok vključujejo globo in do enoletno zaporno kazen in so zadostovale za njihovo preprečevanje. Izvršilna oblast je večinoma učinkovito uveljavljala zakon o delu otrok in najnižji starosti. Kljub temu so podeželski otroci, mlajši od 15 let, pogosto delali v času pobiranja pridelka.

d. Diskriminacija v zvezi z zaposlovanjem in poklicem

Zakon vzpostavlja splošen okvir za enako obravnavanje in prepoveduje diskriminacijo v zvezi z zaposlitvijo ali poklicem na podlagi rase ali narodnosti, spola, barve, veroizpovedi, starosti, državljanstva, invalidnosti ali spolne usmerjenosti.

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

Zakon posebej prepoveduje diskriminacijo na podlagi jezika ali zaradi okužbe z virusom HIV. Izvršilna oblast je te zakone učinkovito izvajala. Kazni za kršitve so zelo različne glede na vrsto in velikost zaposlitvene organizacije in so zadostovale za njihovo preprečevanje. Zaslужki žensk so znašali 68 odstotkov zasluųkov moških, na primerljivih položajih pa so zasluųki žensk znašali 97 odstotkov zasluųkov moških. Po zakonu je bilo ženskam delo v nekaterih industrijah prepovedano.

Po poročanjih je bilo le nekaj pritoųb zaradi diskriminacije, čeprav je v nekaterih primerih prišlo do diskriminacije pri zaposlovanju na podlagi spola, starosti ali narodnosti. V določenih sektorjih se od tujih delavcev zahteva, da ostanejo pri svojem prvotnem delodajalcu zaposleni najmanj leto dni. Po ocenah nevladnih organizacij je ta zahteva omogočala izkoriščanje delovne sile z nižjimi plačami, slabimi življenjskimi pogoji in daljšim delovnim časom. Delavci migranti so uživali enake pravice na področju dela kot državljani, vendar pa so se srečevali z diskriminacijo. Veliko priseljencev je delalo v gostinstvu ali opravljalo fizično zahtevno delo. Nekateri delavci migranti niso poznali lokalne zakonodaje na področju dela glede minimalne place, nadur, zdravstvenega varstva in drugih ugodnosti, težavo pa so poglobile jezikovne ovire.

Po ocenah ene nevladne organizacije sta le 2 odstotka Romov delala na jugovzhodu države v reguliranem gospodarstvu. Zaradi zaposlitvenega in nereguliranega sivega sektorja so bili Romi dovzetni za kršitve delovnopravne zakonodaje, zlasti v smislu nadomestil in postopkov odpovedi zaposlitve. Diskriminacija Romov pri zaposlovanju ni bila omejena na določen sektor. Izvršilna oblast je poskušala načeti problematiko, s katero so se srečevali Romi (gl. tudi oddelek 6, Nacionalne/rasne/etnične manjšine).

e. Sprejemljivi delovni pogoji

Mesečna bruto minimalna plača v Sloveniji je presegala prag revščine. Uradni prag revščine se je s 662 EUR (794 USD) zvišal na 703 EUR (823 USD) na mesec za enoosebna gospodinjstva. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti spremlja spoštovanje zahteve po minimalni plači in ima nadzorni organ. Po poročanju nevladnih organizacij in zagovorniških skupin so organi zakone na splošno uspešno izvajali, razen v nekaj primerih priseljenih delavcev in prosilcev za azil, ki so se srečevali z

izkoriščevalskimi pogoji. Kazni za kršitve so zadostovale za njihovo preprečevanje.

Kolektivne pogodbe so določale, ali bodo delavci prejeli dodatno plačilo za nadurno delo. Zakon omejuje število nadur na osem ur na teden, 20 ur na mesec in 170 ur na leto. Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

Evropska konfederacija sindikatov je Evropskemu organu za delo poročala o petih primerih morebitnega izkoriščanja delovne sile, in sicer slovenskih državljanov, ki začasno delajo v drugih državah EU. Lokalna zveza sindikatov je izrazila pomisleke, da so organi za svoje državljane izdajali začasna delovna dovoljenja za delo v drugih državah EU na podlagi zavajajočih navedb in brez ustreznega spremljanja napotnih delavcev ali preverjanja morebitnih kršitev. Zveza sindikatov je vlado pozvala, naj sprejme ukrepe za preprečevanje takih kršitev in boj proti njim. Pogosti primeri takega izkoriščanja so vključevali razlike med plačami lokalnih delavcev (delavcev, ki so zaposlenih v slovenskih podjetjih in tam tudi delajo) in napotnih delavcev (delavcev, zaposlenih v slovenski podjetjih, vendar je kraj opravljanja njihovega dela v drugih državah na skupnem trgu dela EU), ter podjetja, ki niso plačala prispevkov za socialno varnost ali pa odobrila plačanega dopusta ali odsotnosti z dela zaradi bolezni.

Posebne komisije v okviru Ministrstva za zdravje in Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti so opredelile posebne standarde zdravja in varnosti pri delu za delavce, ki so primerne za glavne industrijske panoge v državi. Delavci lahko zapustijo delovne okoliščine, ki ogrožajo zdravje ali varnost, ne da bi s tem ogrozili svojo zaposlitev, organi oblasti pa so take zaposlene v takih situacijah učinkovito ščitili. Med delavci, ki se srečujejo z nevarnimi delovnimi razmerami, so poklicni vozniki, gorski reševalci, mornarji, gradbeni delavci in rudarji. Med delavci, ki se srečujejo z izkoriščevalskimi delovnimi pogoji, so bili zaposleni v gradbenem sektorju, prometnem sektorju, lesni industriji in eksotične plesalke. Vlada zakona o zdravju in varstvu pri delu ni učinkovito izvajala. Kazni za kršitve teh zakonov niso bile sorazmerne s kaznimi, predpisanimi za kazniva dejanja, kot je malomarnost.

Zakon od delodajalcev zahteva, da zaščitijo delavce, ki so se poškodovali pri delu. Če dela niso zmožni opravljati, lahko takšni delavci opravljajo drugo delo, ki ustreza njihovim sposobnostim, se zaposlijo za krajši delovni čas in so deležni poklicne rehabilitacije in nadomestila plače.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti nadzira delovno prakso in ima inšpekcijska pooblastila, policija pa je pristojna za preiskovanje kršitev zakona. Po poročanju nevladnih organizacij in zagovorniških skupin so organi zakone učinkovito izvajali, razen v nekaj primerih priseljenih delavcev in prosilcev za azil, ki so se

srečevali z izkoriščevalskimi pogoji. Strokovni odbor Mednarodne organizacije za delo za uporabo konvencij in priporočil je ugotovil, da bi lahko navzkrižja med zakoni, ki urejajo inšpekcijo, povzročila negotovost v zvezi z vprašanjem, ali imajo inšpektorji

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo

pravico dostopati do krajev opravljanja dela. Po zakonu morajo delodajalci za vse zaposlene plačevati prispevke za socialno varnost. Društvo za pravno pomoč je poročalo, da delodajalci priseljenih delavcev običajno niso odšteli prispevkov za socialno varnost od nakazil za plače, ti delavci pa so tako ostali brez prihodnje pokojnine ali dostopa do storitev socialnega varstva. Število inšpektorjev je bilo premajhno, da bi spremljali morebitne kršitve pogodb o zaposlitvi ter predpisov o zdravju in varnosti pri delu; po poročanju strokovnega odbora ter nevladnih organizacij je treba nujno povečati število inšpektorjev za sprotno opravljanje delovnih obveznosti. Inšpektorji za delo so opravili preglede pogodb o zaposlitvi ter varstva in zdravja pri delu, ugotovili kršitve in izrekli kazni. Do večine kršitev je prihajalo v lesnopredelovalni in kovinski industriji ter v gradbenem in gostinskem sektorju.

Med obravnavnim letom ni bilo hujših industrijskih nesreč, v katerih bi bili delavci poškodovani.

Poročila o ravnanju na področju človekovih pravic v državah po svetu za leto 2020

Ministrstvo za zunanje zadeve Združenih držav Amerike • Urad za demokracijo, človekove pravice in delo